

یادداشتی به مناسبت نخستین روز هفته صرفه‌جویی در مصرف آب

همزمان با آغاز هفته صرفه‌جویی در مصرف آب و نام‌گذاری نخستین روز این هفته با عنوان آب، تاب‌آوری و امنیت ملی، توجه به نقش راهبردی منابع آبی در حفظ پایداری اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی کشور بیش از پیش اهمیت یافته است؛ چرا که آب، امروزه فراتر از یک نیاز حیاتی، به یکی از مؤلفه‌های اساسی امنیت ملی و توسعه پایدار در جوامع تبدیل شده است.

در دهه‌های اخیر، مفهوم امنیت ملی از چارچوب‌های سنتی خود فراتر رفته و مؤلفه‌های نوینی همچون امنیت آب، امنیت غذا، امنیت انرژی و امنیت محیط زیست به عنوان ارکان اصلی قدرت و پایداری کشورها مطرح شده‌اند. در این میان، آب به عنوان زیربنایی‌ترین عنصر حیات و توسعه، جایگاهی راهبردی در شکل‌گیری تاب‌آوری ملی و تضمین امنیت پایدار جوامع دارد.

امروزه بسیاری از اندیشمندان حوزه مدیریت منابع و مطالعات راهبردی، قرن بیست و یکم را «قرن آب» می‌نامند؛ زیرا چالش‌های ناشی از کمبود منابع آبی، تغییرات اقلیمی، رشد جمعیت، توسعه شهرنشینی و افزایش تقاضا برای آب، این منبع ارزشمند را به یکی از مهم‌ترین موضوعات سیاست‌گذاری در سطح جهانی تبدیل کرده است. تاب‌آوری به معنای توانایی یک جامعه در مقابله، سازگاری و بازگشت به شرایط پایدار در برابر بحران‌ها و مخاطرات است. بدون تردید، دسترسی پایدار به منابع آب سالم و کافی، یکی از مهم‌ترین شاخص‌های تاب‌آوری ملی محسوب می‌شود. هرگونه اختلال در تأمین آب می‌تواند پیامدهای گسترده‌ای در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی، بهداشتی، کشاورزی و حتی امنیتی ایجاد کند. از این منظر، مدیریت منابع آب تنها یک موضوع خدماتی یا فنی نیست، بلکه یک مسئله راهبردی و مرتبط با امنیت ملی است. کشور ایران به دلیل قرارگیری در کمر بند خشک و نیمه خشک جهان، همواره با محدودیت منابع آب مواجه بوده است. کاهش بارندگی‌ها، افزایش دما، تداوم خشکسالی‌های متوالی و فشار فزاینده بر منابع آب زیرزمینی، ضرورت تغییر نگرش نسبت به مدیریت مصرف آب را بیش از پیش نمایان ساخته است. در چنین شرایطی، ارتقای تاب‌آوری ملی در گرو مدیریت هوشمندانه منابع آبی، افزایش بهره‌وری، کاهش هدررفت و مشارکت آگاهانه مردم در مصرف بهینه آب خواهد بود.

امنیت غذایی کشور نیز ارتباط مستقیمی با امنیت آب دارد. بخش کشاورزی به عنوان بزرگ‌ترین مصرف‌کننده آب، نیازمند بهره‌گیری از فناوری‌های نوین، اصلاح الگوی کشت و افزایش بهره‌وری است تا بتوان ضمن حفظ تولید، از منابع محدود آبی به شکلی پایدار استفاده کرد. همچنین توسعه صنعتی، حفظ محیط زیست، سلامت عمومی و رفاه اجتماعی بدون تأمین پایدار آب امکان‌پذیر نخواهد بود.

امروز سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های آب و فاضلاب، توسعه سامانه‌های هوشمند مدیریت شبکه، بازچرخانی آب، استفاده از فناوری‌های نوین و فرهنگ‌سازی برای مصرف بهینه، در حقیقت سرمایه‌گذاری برای افزایش تاب‌آوری و تقویت امنیت ملی است. هر اقدامی که به حفظ منابع آبی و کاهش مصرف غیرضروری منجر شود، گامی در جهت پایداری کشور و صیانت از منافع نسل‌های آینده خواهد بود.

شعار آب، تاب‌آوری و امنیت ملی یادآور این واقعیت است که حفاظت از منابع آبی تنها وظیفه متولیان این بخش نیست، بلکه مسئولیتی ملی و همگانی است. آینده‌ای امن، پایدار و توسعه‌یافته زمانی محقق خواهد شد که همه‌آحاد جامعه، از شهروندان تا مدیران و سیاست‌گذاران، آب را نه صرفاً یک کالای مصرفی، بلکه یک سرمایه راهبردی و ضامن امنیت و اقتدار کشور بدانند.